

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)(Назив већа научне области коме се захтев упућује)(Датум)**ЗАХТЕВ****за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији**

Молимо да, сходно члану 46. ст.5. тач. 4. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Мр Драгана (Стево) Вујновића

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Мр Драган (Стево) Вујновић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под називом: „Положај и улога Бразила у регионалним и глобалним међународним односима“

из научне области: Међународно-правна

Универзитет је дана 20. 4. 2010. својим актом под бр. 02-020-1244/41-10 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: „Положај и улога Бразила у регионалним и глобалним међународним односима“

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Мр Драган (Стево) Вујновић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 28. октобра 2013. одлуком факултета под бр. 03-1150/1, у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област
1. Проф. др Миленко Крећа	редовни професор	Међународно-правна
2. Проф. др Бранко Ракић	ванредни професор	Међународно-правна
3. Проф. др Родољуб Етински	редовни професор	Међународно-правна

Наставно- научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 27. октобра 2014. године.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

- Прилог:
1. Извештај комисије са предлогом .
 2. Акт Наставно-начног већа факултета о усвајању извештаја .
 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду донетом на седници од 29. јуна 2010. године одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације „Положај и улога Бразила у регионалним и глобалним међународним односима“, кандидата мр Драгана С. Вујновића. У том својству, Наставно-научном већу подносимо следећи:

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Мр Драган С. Вујновић рођен је 18.1.1953. у Скопљу.

Основну школу и Осму гимназију завршио је у Београду.

Дипломирао је 1976. године на Факултету политичких наука у Београду – Међународно-политички смер.

Магистрирао је 2006. године на Правном факултету у Београду из области међународних односа са тезом "МЕРКОСУР - заједничко тржиште Јужне Америке".

Почев од 1977. године запослен је у Министарству спољних послова као каријерни дипломата. Током дипломатске каријере службовао је у: амбасади Богота (1983-1987) – други секретар-конзул; амбасади Мапуто (1990-1992) – други секретар - конзул; амбасади Бразилија (1996-2000) – први секретар-конзул и привремени отправник послова (две године), амбасади Луанда (2004-2008) – саветник-конзул; амбасади Бразилија (2012-) – први саветник.

Кандидат је радно и академски посвећен тематици Латинске Америке. Учесник је бројних међународних научних конференција. Током боравка у иностранству, у више наврата, имао је предавачки ангажман на факултетима друштвених наука.

Говори португалски, шпански и енглески језик.

Кандидат је објавио приказе следећих књига:

1) Cervo, Amado, *Relações Internacionais da América Latina ; velhos e novos paradigmas*, FUNAG e Instituto Brasileiro de Relações Internacionais, Brasília, 2001., s. 320., у "Међународни проблеми", vol. 54, бр. 4, 2002., стр. 474-477.

2) José Flavio Sombra Saraiva (redaktor), *Relações Internacionais: Dois séculos de História: entre a preponderancia Europeia e a emergencia americano-sovietica*, volume 1, стр. 264; *Entre a ordem bipolar e o policentrismo (1947 a nossos dias)*, volume 2, стр. 210, FUNAG/IBRI, Brasília, 2001., у "Међународни проблеми", vol. 1-2, 2005., стр. 205 – 207.

Израђена докторска дисертација кандидата Драгана С. Вујновића „Положај и улога Бразила у регионалним и глобалним међународним односима“, има укупно 414 страна А4 формата (фонт *Times New Roman* 12, проред 1,5). Садржајем дисертације обухваћена су уводна разматрања, два поглавља и закључна разматрања, са укупно 1024 наведених фуснота у тексту. Списак цитиране литературе укључује преко 300 библиографских јединица, коју чине монографије и чланци, међународноправни документи и интернет извори.

2. Предмет и циљ дисертације

Кандидат је усредсређен на ваљану и свеобухватну интерпретацију историје међународних релација изразито значајне латиноамеричке земље, која након готово два столећа по стицању независности претендује да јасно профилише припадајуће јој место у међународној заједници. Тиме ће Бразил трасирати пут ка остваривању својих давнашњих државних и друштвених интереса.

Кандидат настоји да пружи приказ артикулације бразилске спољне политике, превасходно управљене ка верификацији статуса међународно признате силе, која завређује одговарајући третман у међународноправном амбијенту. У том маниру, аутор је пројектовао три основна циља. У првом реду, пред њим је задатак консолидовања постојећих знања о спољној политици и међународним односима Бразила. Даље, он ће истражити, према утврђеним критеријумима, етапе и фазе периода након стицања независности земље. Коначно, кандидат ће понудити иновативан модус тумачења спољнополитичког понашања Бразила.

У раду се прецизно опредељује садржина појма претходно успостављених концепата парадигми спољнополитичког деловања, које је трпело утицаје разнородних фактора, како спољних тако и оних интерне природе. Наиме, кандидат студиозно тумачи историјски процес интеграције Бразила у савремени миље међународних релација. У свом раду, он се руководи утврђеним парадигмама спољнополитичког ангажмана Бразила током скоро два века независности, служећи се конструкцијом тзв. идеалног типа Макса Вебера- изградњом и интерпретацијом организације схватљивих односа у једној сукцесији догађаја током дефинисаног периода, који су од актуелне важности.

Аутор је минуциозно анализирао циклусе који су детерминисани релевантним догађајима у контексту државне и друштвене интеграције Бразила у међународну породицу. Анализирајући два века историје међународних односа Бразила, кандидат је уочио извесну амбивалентност у спољнополитичком понашању државе. Наиме, са једне стране Бразил је био привржен хегемонима епоха попут Велике Британије у деветнаестом столећу, односно САД у двадесетом. Аутор ово запажање квалификује као израз географске судбине Бразила, који је је стигматизован као периферијска земља, особене социјално-економске структуре. Са друге стране, поглавити део анализираног периода опредељен је настојањем да се досегне аутономија, односно да се унапреди развој и тиме потпомогне међународна афирмација земље.

Међународни идентитет Бразила једна је од тема које интригирају аутора. Заправо, покушаји идентификације ове државе умногоме су отежани, што се у раду објашњава широким спектром спољног скупа варијабли и карактеристика, односно атрибутима којима недостаје кохезија.

Разматрајући круцијалне параметре у међународној заједници који су чинили својеврстан оквир за укључење Бразила у међународне токове, а не губећи из вида све потешкоће и неизвесности које су иманентне том процесу, аутор није дао примат ниједној од анализираних компоненти, утолико што оне делују синергички и као такве за резултат имају постојеће датости у међународним односима.

У раду се аутор са нарочитим опрезом бави и периодизацијом, коју третира као један од фундаменталних појмова у контексту одабраног предмета проучавања. Научно истраживање, када је реч о покушају прецизне периодизације међународних односа Бразила, захтева обимну анализу извора са разнородним и сложеним садржајем, а који доприносе квалитативном одређењу дефинисаног периода.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Аутор, у првом реду, разматра хипотезу према којој је концепција постизања статуса регионалне силе тек почетком овог миленијума препознала прилику за материјализацију, чиме су у својој симбиози допринеле како међународне тако и домаће прилике.

У раду се истражује да ли је дефинисани национални интерес био комплементаран са идентитетом Бразила, имајући на уму пројектовани циљ да земља коначно прибави обележја међународно признате регионалне силе.

Једна од хипотеза је претпоставка, односно очекивање да ће истраживање водити ка закључку да, пошто су се спољна политика и међународни односи Бразила спроводили према утврђеној матрици, као такви били су предвидиви и у складу са очекивањима која деривирају из претходне праксе. Бавећи се позиционирањем земље у регионалном и глобалном миљеу, аутор ће синтетизовати оцене до којих је дошао приликом истраживања.

Требало би напоменути једну од ужих хипотеза- да су бразилско-аргентинска идеја о оснивању МЕРКОСУР као и бразилска амбиција у погледу формирања Уније јужноамеричких нација заправо дугорочни стратешки циљ, који ће недвосмислено региону дати на значају у светским координатама, при чему би функција лидера била резервисана за Бразил. Аутор на овом месту препознаје инструментализацију поменутих организација, која би водила коначном остварењу двовековне мисије Бразила- ревитализација кредибилитета државе на светском плану.

У раду се износи запажање да је бразилској спољној политици мањкала агресивност, што се свакако одразило и на поимање имица ове државе у свету. Помаке у том смислу бележи тек последње две деценије. Осим тога, кандидат уочава неколико детерминанти понашања Бразила у домену спољне политике. Када је посредни његов однос према суседима, континуирано је покушавао однети превагу и легитимисати се као надређен. Да би успео у намери проширења територије и наметања политичког и економског утицаја суседима, вештим маневрима осигуравао је наклоност сила хегемона. Дакле, Бразил је симултано настојао однети превагу над суседним државама али и додворити се онима, који су својим међународним ауторитетом били у прилици да то обезбеде. Следећа важна одредница бразилског иступања реферира на остваривање развоја као вектора у укључењу државе у међународну сферу. Коначно, од нарочите важности је и тежња Бразила ка постизању аутономије у својим међународним односима. Наведена четири круга, аутор идентификује као варијабле *sui generis* међународног понашања Бразила, при чему се оне у својој кумулацији надмећу по значају и актуелности. У раду се наглашава да се током поглавитог дела истраживачког периода смењују две, наизглед непомирљиве фазе, и то: самодовољност бразилске елите и фрустрираност услед непостизања признатог статуса силе.

Аутор наводи и кључне детерминанте савремене динамике међународних односа и то: економску и политичку модернизацију, регионалну интеграцију и економску глобализацију. Са тиме је у уској повезаности и схватање да спољна политика неизоставно уважава економске обзире, те да се, у основи, налази у функцији економије. Подробним сагледавањем понашања Бразила током периода који је предмет научног истраживања, аутор примећује да је оно верно извесним општеприхваћеним категоријама и вредностима, које су остале имуне на интерна политичка превирања. Уосталом, када је реч о националним интересима, проучавањем историје Бразила, могуће је издвојити пет перманентних вредности, и то, према речима аутора: развој, аутономију, стабилност окружења, демократију и поштовање културне разноврсности. Заједнички именитељ разноврсним циклусима током историје, аутор види у тзв. идеологији зависности, која је иманентна концепту бразилског општеприхваћеног либерализма.

Методи истраживања прилагођени су природи предмета научног истраживања. Аутор је превасходно оперисао историјско-аналитички методом (придружен концептуализацији области међународних односа), затим критичком анализом садржаја извора, компаративним и статистичким, који су од пресудне важности приликом исцрпног сагледавања и интерпретирања питања и проблема који се истражују. Када је реч о примењеним техникама истраживања, ваљало би поменути и библиографско истраживање систематичном анализом референтних материјала.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У *Уводним разматрањима* дефинишу се предмет и проблем истраживања, појашњава садржај и значење појмова и категорија којима се оперише, дефинише основна полазна хипотеза дисертације и наводи методологија рада. У *Првој* глави се концизно излаже *status questionis* (state of the art) проблема и сазнања у домену теорије историје међународних односа (овај део инкорпорира концептуалну дискусију о тзв. теоријском оквиру), излажу се теорије и приступи историји међународних односа, дефинишу употребљени концепти историје међународних односа и спољне политике, национални интерес, периодизација, креирајући тиме теоријски оквир, тј. основ за анализу.

У *Другој* глави излаже се међународни контекст савремене интерграције Бразила у међународну заједницу.

У *Трећој* глави истражује се *meritum* дисертације – према парадигматичној анализи критички су приказани средства, циљеви, национални интереси, ризици, стратешке калкулације и резултати међународног укључења Бразила по утврђеним периодима. Највише простора посвећено је последњој постамериканској парадигми у првој деценији XXI столећа.

У *Четвртој* глави, закључним разматрањима, синтетички је изложена интерпретација резултата до којих се дошло на основу истраживања и анализа у раду, указано је на вишеструку перспективност даљег истраживања и дате су сугестије за области, правце, питања и врсту будућих истраживања. На крају изложена је релевантна библиографија.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Правни и политички идентитет Бразила неретко је флуидно дефинисан. Наиме, жалови покушаји да се понуди његова униформна и поуздана оцена често су деловали обесхрабрујуће за правне писце. Бразил се, заиста, у особености свог устројства и међународног имиџа, деценијама опирао подвођењу под конзервативне квалификације.

Са стицањем независности, за ову земљу отвара се могућност отискивања од маргинализованог, периферног положаја. Неизоставно, наметнуло се питање начина на који ће Бразил бити етаблиран у међународној заједници. У том смислу, национална правна и политичка мисао ангажоване су у сврху осмишљавања начина на који ће држава доживети интерни препород и тиме завредити уважавање на међународном терену. У корпусу конструктивних предлога у оптицају су биле различите формуле, почев од монархије, либерализма, позитивизма, анархизма, преко републиканизма, социјализма, ауторитаризма, демократије до корпоративизма. Капитализам, као модалитет економско-социјалног система, уживао је општу прихваћеност, уз усвајање економског и политичког либерализма. Осим тога, демократија као модус владања у окриљу сложене државе, као и национализам, као перјаница и заштитни знак, показали су се плодотворним решењима за бразилско питање.

Артикулација спољнополитичког понашања Бразила добрим делом је обележена изразитом опрезношћу услед бојазни да се учини стратешка грешка, односно донесе одлука која би имала погубну међународну конотацију. Бразил је балансирао у међународним односима, трудећи се да не заслужи прекор јачих, али истовремено да не провоцира суревњивост код мањих суседа. Такво спољнополитичко иступање Бразила поједини правни писци легитимисали су као снисходљивост, други као покорност односно потчињеност, а напослетку и као прагматичан, опортунистички став. Разлог такве спољне политике требало би видети у пракси упражњавања извесних принципа и вредности који заправо усмеравају међународну акцију Бразила. Међу њима, нарочит помен заслужују: самоопредељење, неинтервенција и мирољубиво решавање спорова, односно бразилски пацифизам као филозофска опција коју подржавају социокултурни фактори, затим јуридикализам, односно строги легалитет, тј. поштовање уговора, споразума и конвенција на снази и напослетку, реализам, који се временом преобратио у прагматизам. Ови маркантни фактори често се узимају за носиоце *sui generis* континуитета спољног понашања Бразила. Као такви, они модулирају спољне активности земље и одолевају променама владе односно режима.

Јењавање економске, политичке и војне хегемоније САД-а за дериват има и ново постројавање односа у међународној заједници. У светлу новонасталих промена, није могуће занемарити геополитичко профилисање Бразила и његов успон спрам осталих држава региона. Званичници Бразила категорички одбацују тврдње да свесно спроводе спољну политику са циљем да се овој држави осигура примат као регионалном лидеру. Осим тога, у више наврата истицали су да нису такмаци са САД. Међутим, довољно је остварити увид у њихово спољнополитичко понашање, те економску експанзију, да би се такви наводи демантовали. Актуелна превирања на међународном плану за консеквенцу имају како транзицију америчког унилатерализма и новонасталу савезничку спону између Бразила и бивше супер силе, тако и развитак разних перспектива у процесу латиноамеричких интеграција. Синтезом аналитичке правне и политичке мисли, у овом раду је учињен напор да се у ширем контексту сагледа нова улога Бразила и њене реперкусије по међународну заједницу. Бразил се несумњиво јавља као интегрална сила у еволуцији мултиполарног света.

Имајући на уму све наведено, верујемо да ће резултати овог рада бити од академске важности и да ће његова сагледавања допринети будућим научним разматрањима његовог предмета.

6. Закључак

Комисија закључује да докторска дисертација кандидата мр Драгана С. Вујновића, „Положај и улога Бразила у регионалним и глобалним међународним односима“, у целости одговара одобреној пријави, те да је реч о оригиналном и самосталном научном делу и да су се стекли услови за њену одбрану.

Београд, 16. октобар 2014. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Миленко Крећа, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

др Родољуб Етински, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Новом Саду

др Бранко Ракић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

На основу члана 24. и члана 135. став 7. Статута Правног факултета Универзитета у Београду, а у смислу одредаба члана 124. и 125. Статута Правног факултета Универзитета у Београду из 2002. године, Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду, на XIX седници од 27. октобра 2014. године, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **МР ДРАГАНА ВУЈНОВИЋА** под насловом: „**Положај и улога Бразила у регионалним и глобалним међународним односима**“, и одређује Комисија за одбрану, у саставу:

др Миленко Крећа, редовни професор
др Родољуб Етински, редовни професор Правног факултета Универзитета у Новом Саду
др Бранко Ракић, ванредни професор.

Универзитет у Београду је, 20. априла 2010. године, актом под бр. 02-020-1224/41-10, дао сагласност на предлог теме докторске дисертације.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Правног факултета Универзитета у Београду.

03-број: _____

Београд

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА
Декан

Професор др Сима Аврамовић